

HVALFANGST

*Hvalfangst i Sydishavet –
kartlegging, ekspedisjoner og
fangst – utryddelse*

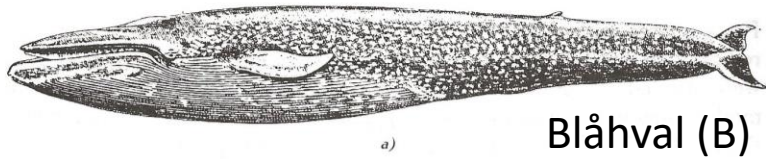
Sandefjord indre havn en gang på 1950-tallet

DISPOSISJON

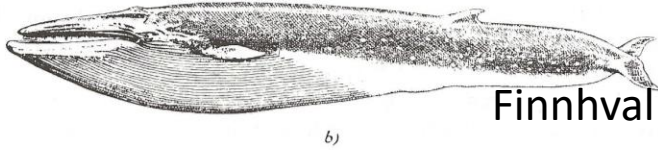
- *Hval og hvalolje/produkter*
- *Fangst og fangstmetoder*
- *Viktige oppfinnelser*
- *Film «Blåst forut!»*
- *Ekspedisjoner*
- *Utryddelsen*

Hvalflåten i havn etter endt sesong

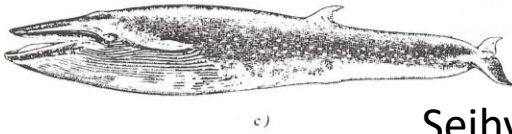

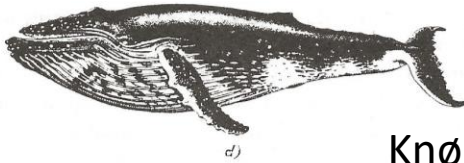
Blåhval (B)

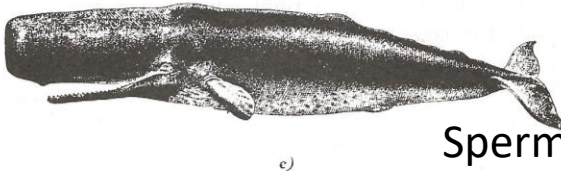
Finnhval (B)

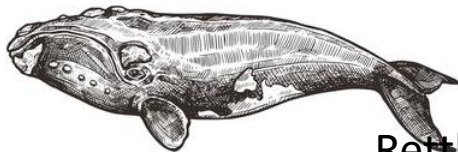
Seihval (B)

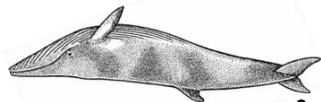
Knølhval (B)

Spermhval (T)

Retthval (B)

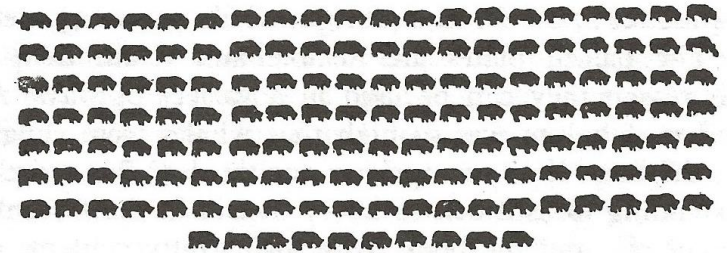
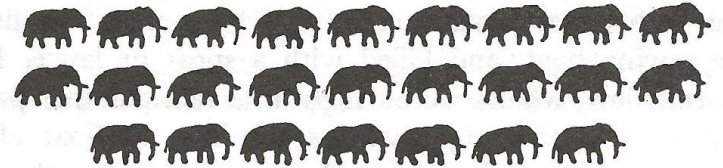

Vågehval (B)

Hvalarter

Blåhval

2. The weight of a big blue whale is equal to that of twenty-five elephants or 150 big oxen.

Vekt: 130 000 – 150 000 kg

Lengde: 23 – 24 m (hunddyr)

Levetid: 80 – 90 år

Drektig: 10 – 12 måneder

Hvalolje – den første oljealderen

BRUKSOMRÅDER HVALOLJE

- Lampeolje
- Smøreolje
- Såpe, tran, margarin, lær- og skinnprep/impregnering

En blåhval gir
15-16 000 liter
olje

<https://www.sandefjordshistorie.no/gruppe/1406-produkter-fra-hvalfangst>

HVALPRODUKTER

- Knokler: Gjødse
- Sener: Kirurgisk suturtråd; tennisrackerter
- Gelatin: Lim, film, gele og søtsaker
- Råstoff til: Buljongterninger, kosmetikk, skokrem, fargeblyanter
- Kjertler: Hormoner som anvendes i medisinen.
- Hvalkjøtt.

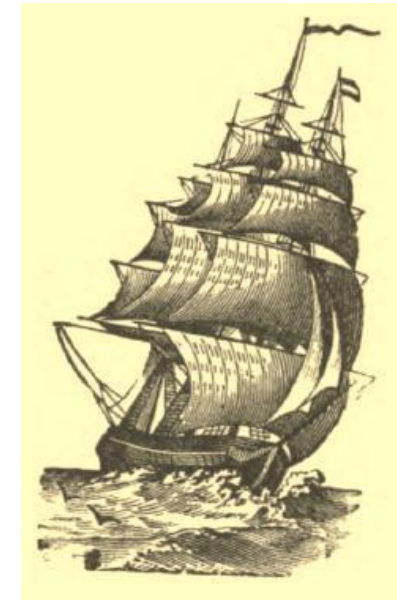
Fangstmetoder

From the **1690s until the 1850s**, and in the mid-1700s, Nantucket was the whaling capital of the world.

<https://nha.org/research/nantucket-history/history-topic/whaling/>

Foto: ÅgeBA 18.04.2017

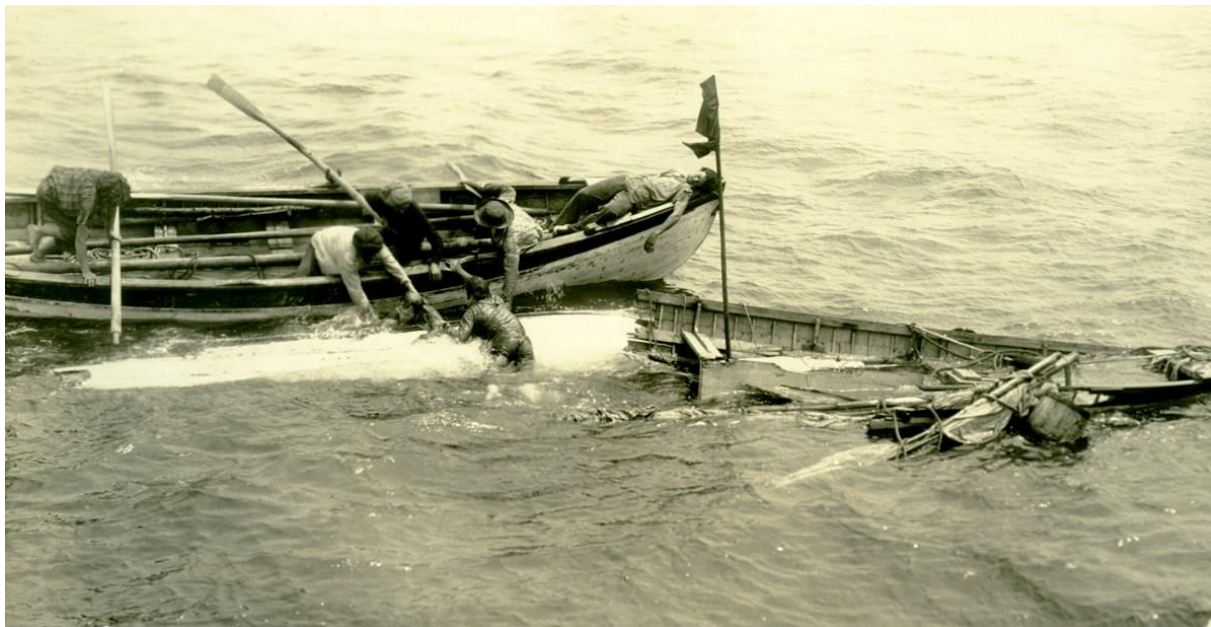

https://whalesite.org/anthology/1876_Catalogue.htm

Hvalfangst – et risikoforetagende

**1800-
tallet**

<https://www.nps.gov/nebe/learn/historyculture/whalehunt.htm>

BLÅHVAL OG BARDER

Barder: Paraply- og korsettspiler, børstebust, ridepisker og knapper

Flensere skjærer av spekket på en blåhval på flenseplanet i Grytviken. Bildet er fra slutten av 1920-tallet.
FOTO: THEODOR ANDERSON / HVALFANGSTMUSEETS ARKIV

BLÅHVAL PÅ
FLENSEPLANET,
Grytviken, Syd-Georgia

1904

DS/Flk «Admiralen» og 2 hvalbåter drar sydover fra Sandefjord – en banebrytende fangstekspedition, med stor betydning for norsk hvalfangst: *Pelagisk hvalfangst (CHR. CHRISTENSEN)*

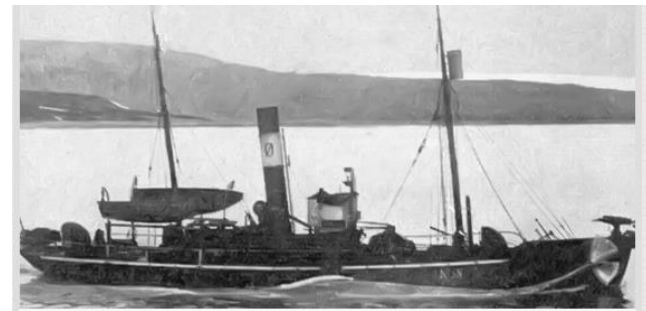
DS/Flk Admiralen

Hvalfangst i området rundt Syd-Shetland og Falklandsøyene.

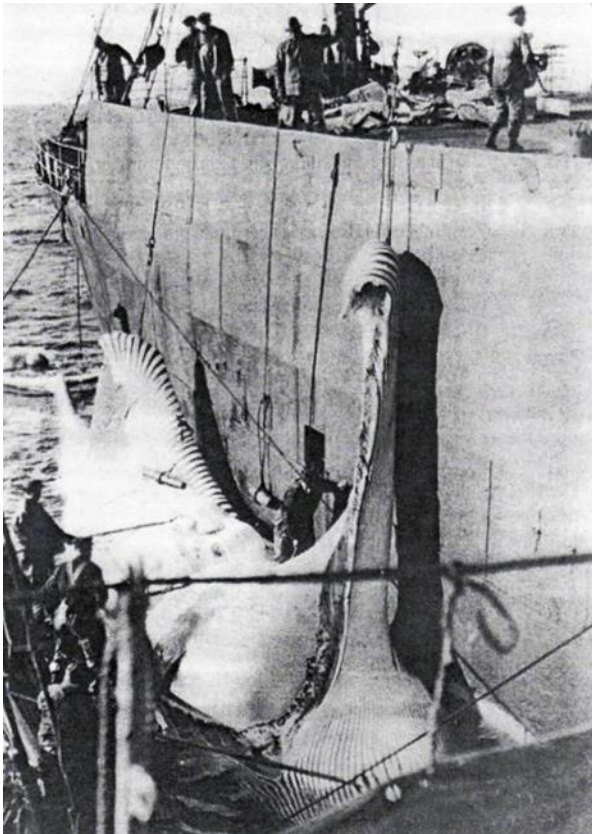
1905

Hauken

Ørnen

Utenbords flensing

Kokekjeler på dekk

Oppfinnelsene

HARPUNKANONEN OG GRANATHARPUN

**Svend
Foy
1864**

1868: DS/Hvb «Spes & Fides»

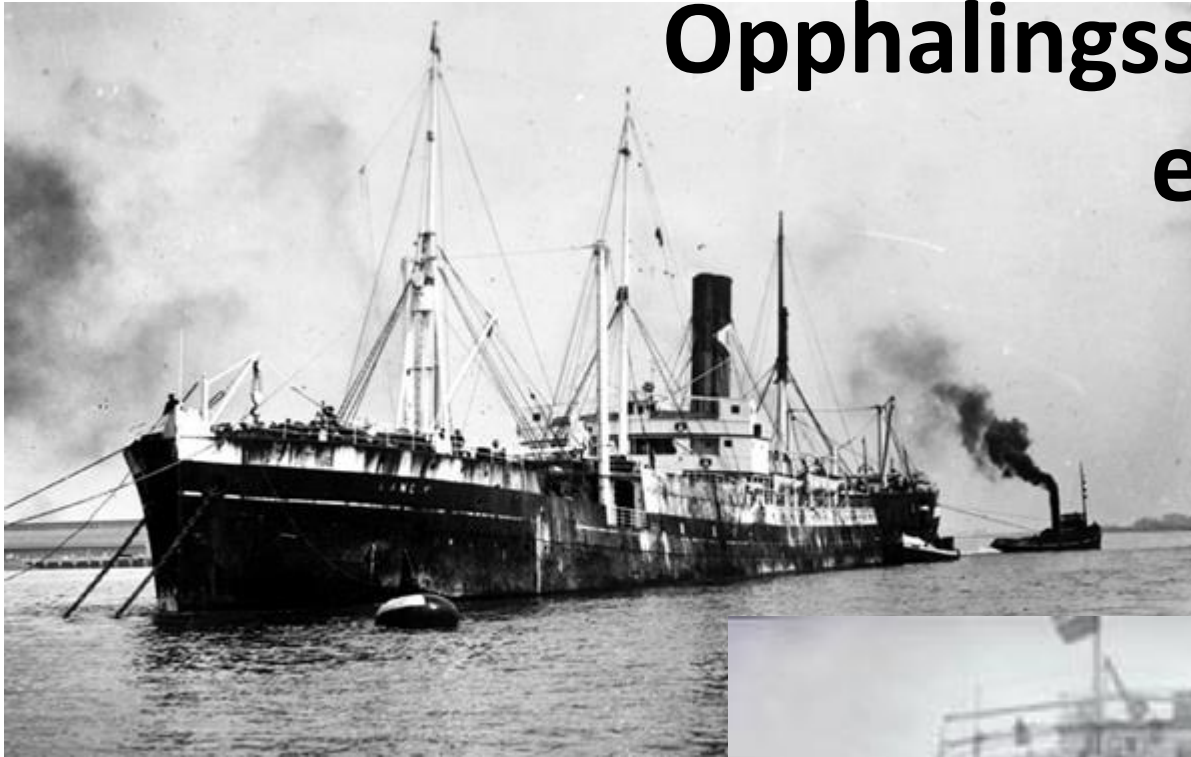

*- Brutalt og
effektivt*

Opphalingsslippen – nok en revolusjon

1925

**DS Flk
«Lancing»**

Lars Christensen
Carl Anton Larsen

FIK «THORSHAVET»

1947 - 1967

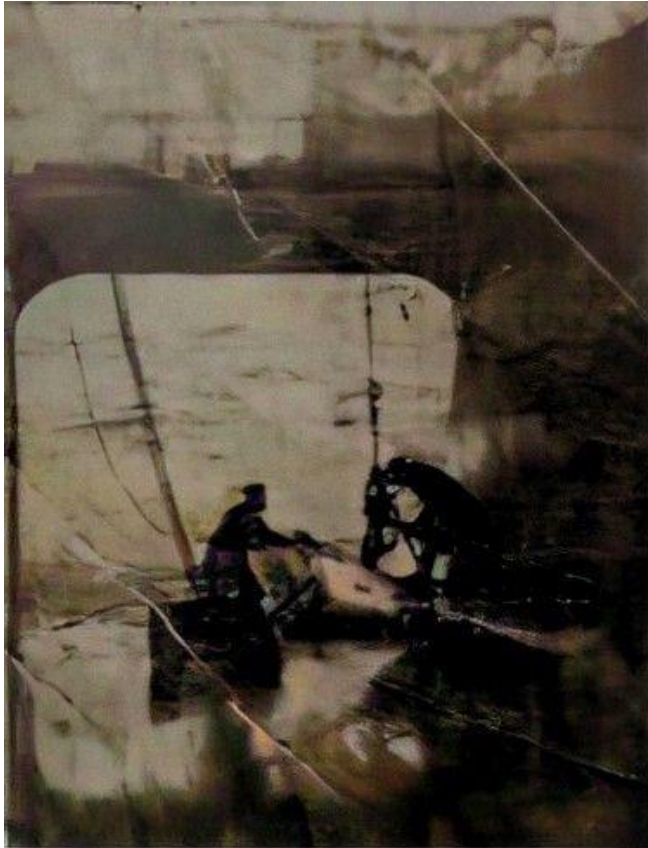
- Opphalings-
slipp
- Flenseplan
- «Kværnene»

Foto: Wolday, Mekonnen

Kommandør Chr. Christensens Hvalfangstmuseum

Hvalkloa

<https://larship.no/hvalfangstbestyrer-hans-andreasen/>

1932

<https://larship.no/anton-gjelstad/>

<https://www.sandefjordshistorie.no/?img=3931>

<https://www.sandefjordshistorie.no/artikkel/847-patenter-og-utstyr-for-hvalfangst>

1950 DS/Hvb «PINGVIN»

1950 DS/Hvb «PINGVIN»

Jagebrua
1924

«Tønna»

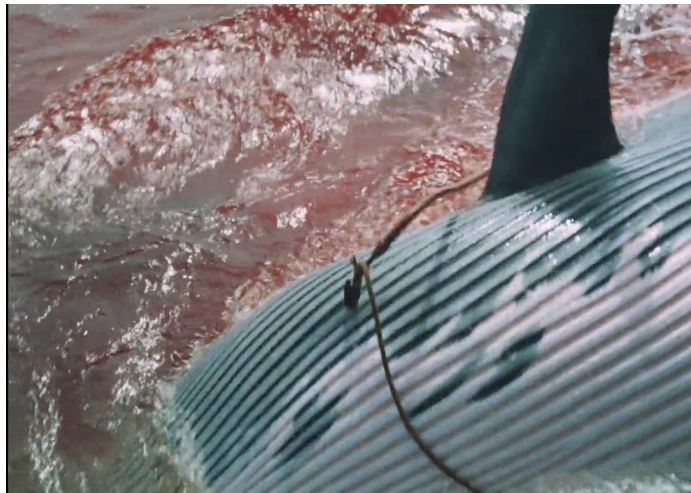
«Lemmane»

«Spellet»

Linebingen

Mannskaps-
lugarer

Etter harpunering og drapet

«Bøyebåt»

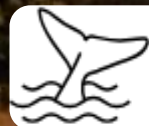

Sesong 1961/62

BLÅST FORUT!

Norsk hvalfangst i Sydishavet 1965/66

Filmvisning om Flk «Thorshavet» i Sydishavet
nedlastet fra Hvalfangstmuseets nettsted

**Hvalfangst-
museet**

Ekspedisjonene

Jakten på hval i Antarktis

1892/93 og 1893/94

«Jason» - ekspedisjonene

Carl Anton Larsen
Christen Christensen

<https://www.skipsrevyen.no/ds-jason-fra-seljakt-til-polarhistorie/379978>

<https://polarhistorie.no/norges-10-viktigste-polarekspedisjoner/nr-04-jakten-pa-nye-hvalfangstfelt-1892-1893/>

<https://www.sandefjordshistorie.no/shipping/ship/409> Jason

https://nbl.snI.no/C.A._Larsen

<https://www.skipsrevyen.no/ds-jason-fra-seljakt-til-polarhistorie/379978>

Jakten på hval i Antarktis

Norvegia-ekspedisjonene 1927, 1928, 1929/30, 1930

Lars Christensen
Hjamar Riiser-Larsen

https://no.wikipedia.org/wiki/DS_%C2%ABVesleper%C2%BB

<https://snl.no/Norvegia-ekspedisjonene>

<https://www.sandefjordshistorie.no/shipping/ship/535> Norvegia

- Bouvetøya og Peter 1 Øy
- Enderby Land til Coats Land
- Rundt hele Sydpolkalotten
- Dronning Mauds Land

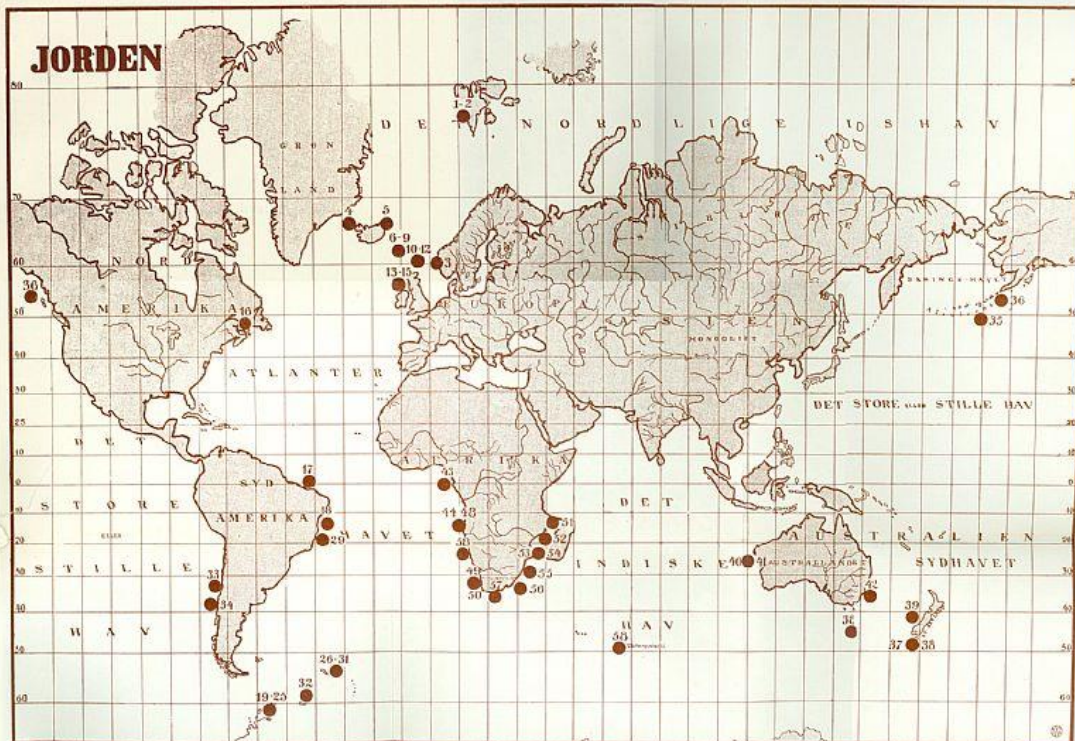
«Norvegia» i Antarktis

<https://polarhistorie.no/artikler/kapplopet-om-dronning-maud-land/>

Utryddelsen

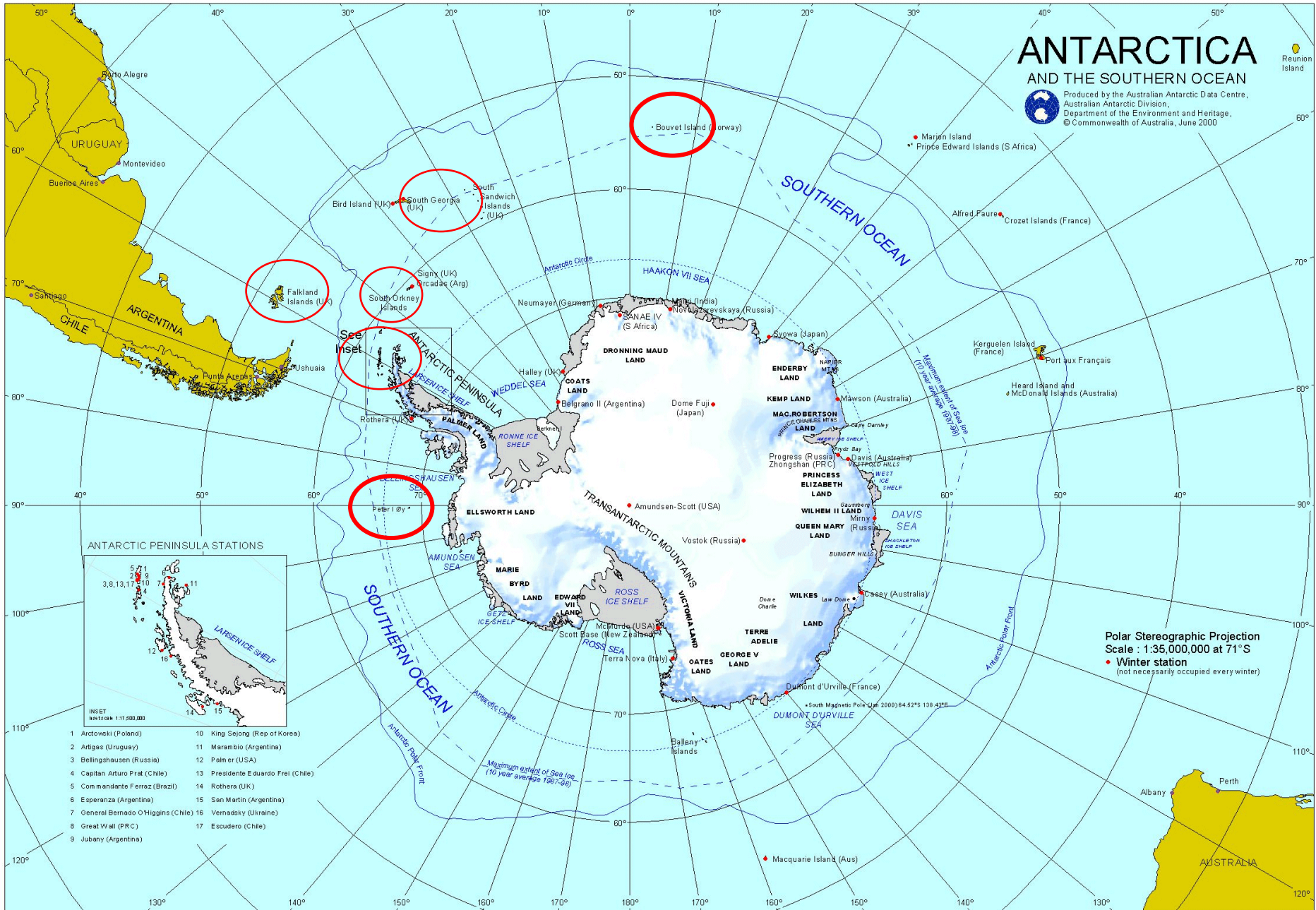
Norske hvalfangststationer 1912

NORSKE HVALFANGSTSTATIONER I 1912.

FORTEGNELSE OVER NORSKE HVALFANGSTSTATIONER.

Sted.	Selskabet	Disponent
1. Spitzbergen	„Nimrod“	Chr. Nielsen & Co, Larvik.
2. „Alfa“ og „Beta“	„Alfa“ og „Beta“	Thor Dahl, Sandefjord.
3. Vestnorge	„Stokka“	Erling, Stokka.
4. Island	„Hekla“	Konrad Wrangell, Hangesund.
5. „Victoria“	„Victoria“	P. Johannsen, Tønsberg.
6. Færøerne	„Emma“	Chr. Mønst, Tønsberg.
7. „Nordstjernen“	„Nordstjernen“	Andersen & Næss, Kristiania.
8. „Sulene“	„Sulene“	P. Bogen, Sandefjord.
9. „Verdand“	„Verdand“	Ab. Grønn, Sandefjord.
10. Nord Shothund	„Alexandra Whaling Co.“	Erling Lund, Kristiania.
11. „Norrøn“	„Norrøn“	P. Bogen, Sandefjord.
12. „Slothude Hvalfsk.“	„Slothude Hvalfsk.“	Chr. Nielsen, Larvik.
13. Island og Hølsøerne	„Blackod Whaling Co.“	Lorentz Bruun, Tønsberg.
14. „Harpenen“	„Harpenen“	Per Møysed, Kristiania.
15. „Armanose Whaling Co.“	„Armanose Whaling Co.“	Erling Lund, Kristiania.
16. St. Lawrence Gjøf.	„Norwegian Canadian Whaling Co.“	L. M. Christensen, Tønsberg.
17. Brasilien	„Compania de pesca Norte do Brasil“	S. Th. Sverre, Sandefjord.
18. „Ud“	„Ud“	O.H.S. Ryning, Sandefjord.
19. Syd Shothund	„Hektor“	Ab. Grønn, Sandefjord.
20. „Hvalen“	„Hvalen“	N. Bugge, Tønsberg.
21. „Laborem“	„Laborem“	Lars Christensen, Sandefjord.
22. „Arna“	„Arna“	T. Danneberg & Co., Sandefjord.
23. „Odis“	„Odis“	Søren Christensen, Sandefjord.
24. „Sydhavet“	„Sydhavet“	Hulder Viik, Sandefjord.
25. „Norge“	„Norge“	P. Bogen, Sandefjord.
26. Syd Georgia	„Bryon & Dahl“	Chr. Nielsen & Co, Larvik.
27. „Sandefjords Hvalfsk.“	„Sandefjords Hvalfsk.“	Thor Dahl, Sandefjord.
28. „Cønder“	„Cønder“	P. Bogen, Sandefjord.
29. og Brasilien	„Cønder“	Lars Christensen, Sandefjord.
30. „Ocean“	„Ocean“	Lars Christensen, Sandefjord.
31. Syd Otkney	„Bethval“	Chr. Nielsen & Co, Larvik.
32. Chill	„Bethval“	Oscar Høtten, Tønsberg.
33. „Cona“	„Bethval“	H. Fredriksen, Kristiania.
34. „Pacific“	„Bethval“	Wih. Johann, Bergen.
35. Alaska	„Alaska Whaling Co.“	Lars Christensen, Sandefjord.
36. „United States Whaling Co.“	„United States Whaling Co.“	Lars Christensen, Sandefjord.
37. New Zealand	„Antares“	P. Bogen, Sandefjord.
38. „South Pacific Whaling Co.“	„Antares“	Bugge & Olsen, Larvik.
39. „New Zealand Whaling Co.“	„South Pacific Whaling Co.“	Rib. Christensen, Kristiania.
40. Australien	„Spermaceti“	Chr. Nielsen & Co, Larvik.
41. „Western Australia Whaling Co.“	„Spermaceti“	Chr. Nielsen & Co, Larvik.
42. „Australia“	„Australia“	Chr. Mønst, Tønsberg.
43. Vest Afrika	„Dominion Whaling Ltd.“	T. Danneberg & Co., Sandefjord.
44. „Bos“	„Bos“	Nilsen, Altona, Sandefjord.
45. „Kastor“	„Kastor“	N. Bugge, Tønsberg.
46. „South Atlantic“	„Kastor“	Lorentz Bruun, Tønsberg.
47. „Viking“	„South Atlantic“	P. Bogen, Sandefjord.
48. „Hangesunde Hvalfsk.“	„Viking“	E. Lindø, Hangesund.
49. „Hana Ekleben Ltd.“	„Hangesunde Hvalfsk.“	
50. „Dunkeget“	„Hana Ekleben Ltd.“	Johan Bryde, Sandefjord.
51. Øst Afrika	„Dunkeget“	Hulder Viik, Sandefjord.
52. „Kallmeus“	„Øst Afrika“	Thøger Andersen, Larvik.
53. „Skjæstevn“	„Kallmeus“	Johan Bryde, Sandefjord.
54. „Capella“	„Skjæstevn“	P. Bogen, Sandefjord.
55. „Mombague Whaling Co.“	„Capella“	Joh. Bryde, Sandefjord.
56. „South African Whaling Co.“	„Mombague Whaling Co.“	Joh. Bryde, Sandefjord.
57. „Mosad Bay Whaling Co.“	„South African Whaling Co.“	Joh. Bruun, Tønsberg.
58. Kerguelen og V.Afrika	„Mosad Bay Whaling Co.“	Storø, Hull & Co., Kristiania.

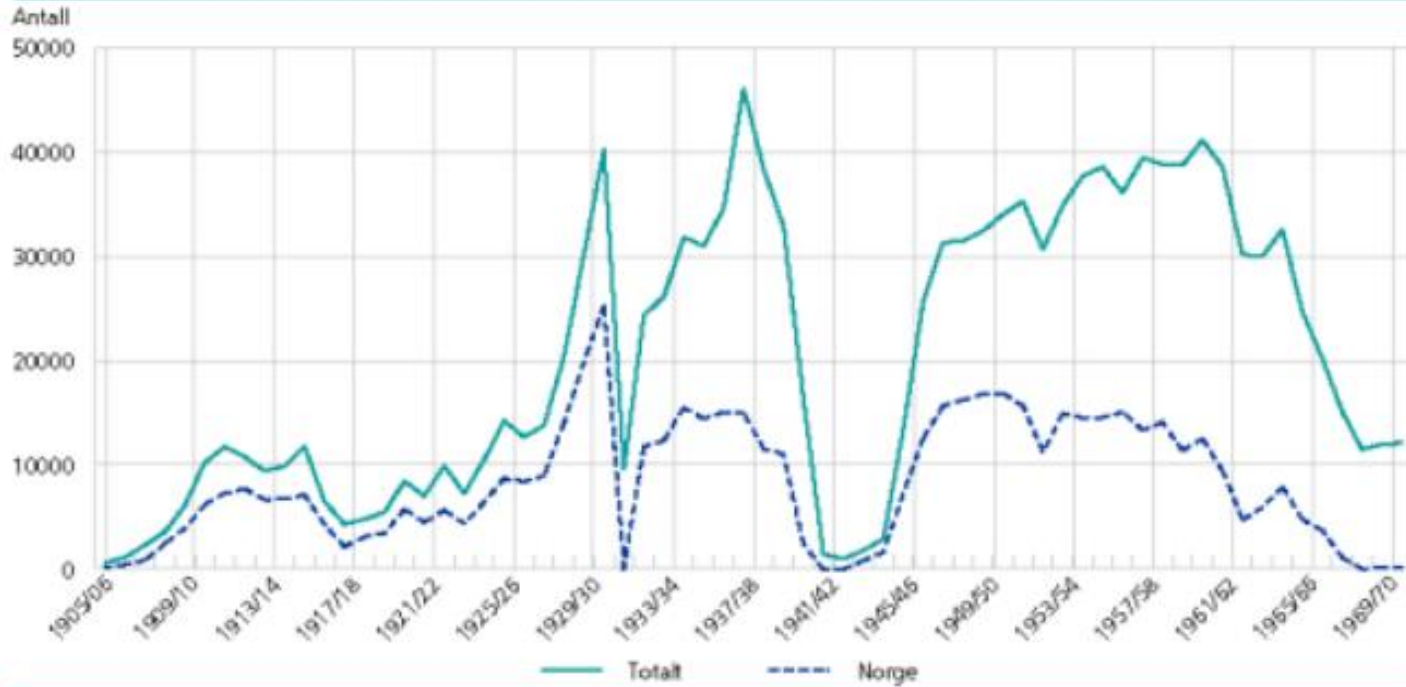
Norsk hvalfangst i Antarktis

- Fase 1: Finnmarksfangsten 1904, fredning av hvalen i norsk sjøterritorium utenfor Nordland, Troms og Finnmark. Fangstsentra flyttet til Island, Færøyene, Shetland, Hebridene og Irland og Vest-Norge fra om lag 1915. Rundt århundreskiftet eksisterte det også hvalfangstsentre på [Nantucket], Newfoundland, i det nordlige Stillehavet, Korea, Japan, British Columbia og Alaska.
- Fase 2: Landbasert. Den første landstasjonen, Grytviken på Syd-Georgia, ble åpnet i 1904. Falklandsøyene, Syd-Shetland, Syd-Orknøyene og Syd-Georgia ble snart verdens ledende hvalfangstsentre.
- Fase 3: den pelagiske hvalfangst fra om lag 1925 og utover.
 - Det første fabrikkskipet med opphalingslipp og kokeri (Lancing) opererte allerede sesongen 1925/26. Med slike fabrikkskip kunne man operere hele sesongen i åpent farvann uavhengig av landstasjoner.
 - Norge sto for 70 % av all hvalfangsten i Antarktis på slutten av 1920-tallet.
 - I 1930/31-sesongen var det 41 fabrikkskip (29 norske) med over 200 fangstbåter (160 norske) i aksjon, og over 10 000 nordmenn deltok i fangsten. Den totale antarktiske fangsten økte fra om lag 14 000 i 1927/28 til om lag 40 000 i 1930/31.
 - I 1931/32-sesongen brøt hvaloljemarkedet sammen, og hele den norske og store deler av den internasjonale flåten ble lagt opp.
 - Den største fangsten ble registrert i 1937/38 med over 46 000 hval, og omfattet blant annet 15 000 blåhval, 28 000 finnhval, 2 000 knølhval og en oljeproduksjon på 3,3 millioner fat.
 - Bortsett fra nesten full stopp under 2. verdenskrig, holdt fangsten i Antarktis seg på et høyt nivå med gjennomsnittlige fangster på over 30 000/40 000 hval i året frem til rundt midt på 1960-tallet. Etter dette avtok fangsten, og i sesongen 1967/68 deltok det siste norske hvalkokeriet, Kosmos IV, i Antarktis.

Total fangst i Antarktis 1905/06 – 1970/71

Se Notes

Hvalfangst i Antarktis. Sesongene 1905/06-1970/71. Antall hval

Kilde: International Whaling Statistics.

<https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/hvalfangst-i-antarktis>

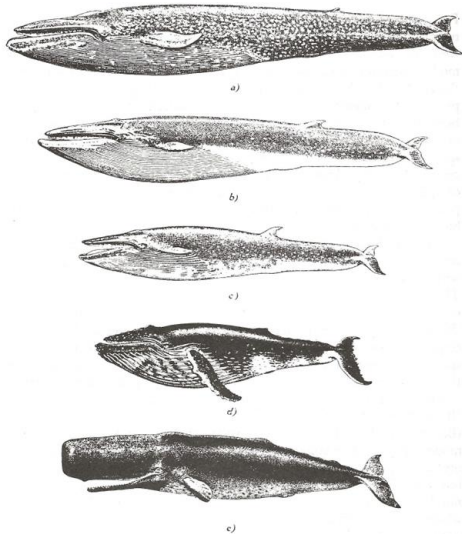
Total fangst i Antarktis 1904 - 1978

Totalt antall hval = 1 432 862

Antall fat hvalolje = 83 360 382 :) 13 893 397 tonn

4

THE HISTORY OF MODERN WHALING

1. The species of whale which have been of the greatest economic importance to modern whaling: (a) blue whale; (b) fin whale; (c) sei whale; (d) humpback whale; (e) sperm whale. (Scale: c. 1:180.)

baleen whale = bardehval
humpback whale = knølhval
Minke whale = vågehval

Table 67. TOTAL CATCH IN THE ANTARCTIC, 1904-1978

Blue whales	331,042
Fin whales	692,084
Humpback whales	68,307
Sei whales	149,735
Sperm whales ¹	143,020
Others ²	9,066
Total³	1,393,254
Minke whales 1971-8	39,608
Barrels of oil ⁴	83,360,382 = 13,893,397 tons

- 1 Catch south of 40° S
- 2 Mostly baleen whales 1904-15
- 3 Including the shore stations
- 4 Including oil of minke whales 1971-8

J 1968 var det slutt

DS/Hvb «Southern Actor»

Hvalfangstmuseet

Nov 29, 2024 11:45

Minner fra en forgangen tid

Hvalfangstmuseet

<https://nn.wikipedia.org/wiki/Hvalfangstmuseet>

Hvalfangstmonumentet

<https://media.routard.com/image/27/1/pt73085.1282271.w430.jpg>

Visit
SANDEFJORD

DS/Hvb PINGVIN mot kai på Thorøya 1958

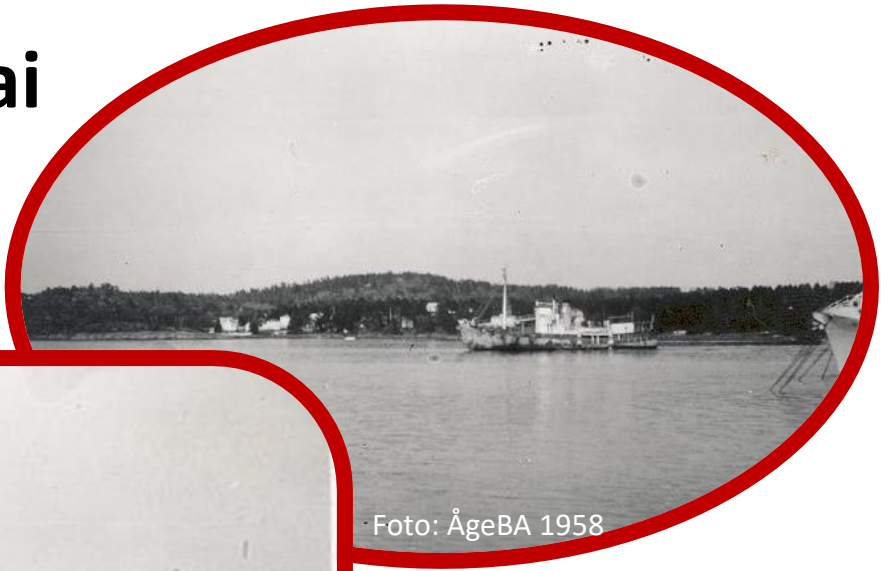

Foto: ÅgeBA 1958

Foto: ÅgeBA 1958